

การวิเคราะห์ประเพณีบุญสงฆ์วัดบ้านกล้วย ตำบลสวนจิก

อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด*

An Analysis of Boon Song Ku Tradition at Ban Kluay Temple, Suan Chik Sub-District, Si Somdet District, Roi Et Province

พระชัยยะ โทบโล (ชัยยะ แก้วมะไฟ), พระครูภาวนาโพธิคุณ (พ้างมื่นไธ) และจรัส สักกา

Phra Chaiya Komaro (Chaiya Kaewmafai),

Phrakhru Phawanaphokhun (Somchai Phangmuenwai) and Jaras Leeka

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus, Thailand

Corresponding Author, E-mail: ch19ster@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวคิดทางปรัชญาในประเพณีบุญสงฆ์ 2) ศึกษาประเพณีบุญสงฆ์วัดบ้านกล้วย ตำบลสวนจิก อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด 3) วิเคราะห์ประเพณีบุญสงฆ์วัดบ้านกล้วย ตำบลสวนจิก อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ ทุติยภูมิ และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีกลุ่มผู้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 20 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาตามหลักอุปนัยวิธี

ผลการวิจัยพบว่า

1. หลักปรัชญาได้แก่ หลักพุทธจริยศาสตร์ที่ใช้ตัดสินการกระทำดี ชั่ว ควร ไม่ควร ด้วยวิธีการแบบกรรมนิยมที่ยึดเจตนาเป็นสำคัญ และด้วยวิธีการแบบปฏิบัตินิยม ความดี ความชั่ว และคุณค่าต่างๆ จะเกิดขึ้นแก่ตนเอง และสังคมด้วยการลงมือปฏิบัติ

2. ประเพณีบุญสงฆ์วัดบ้านกล้วย พบว่า สถานที่ดังกล่าวเป็นที่ประดิษฐานเศียรพระพุทธรูปเก่าแก่ที่มีตำนานการสร้างในยุคของขอมซึ่งชาวบ้านมีความเชื่อว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ควรค่าแก่การบูชาจึงมีการบูชาสืบทอดกันมาจนเกิดเป็นประเพณีที่สำคัญที่จัดขึ้นในช่วงวันสงกรานต์ของทุกปี

3. ผลการวิเคราะห์ 1) คุณค่าในประเพณีบุญสงฆ์มีเป้าหมายอยู่ที่ผลของการกระทำของมนุษย์ผ่านพฤติกรรมต่างๆ แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ คุณค่านอกตัว คุณค่าในตัวเอง 2) หลักพุทธจริยศาสตร์ได้แก่

*ได้รับบทความ: 4 สิงหาคม 2566; แก้ไขบทความ: 24 มิถุนายน 2567; ตอรับตีพิมพ์: 26 มิถุนายน 2567

Received: August 4, 2023; Revised: June 24, 2024; Accepted: June 26, 2024

หลักกรรมนิยม การได้เข้าร่วมประเพณีด้วยพลังศรัทธาที่เป็นกุศลเจตนา ผลที่ได้รับก็เป็นกุศลกรรม และวิเคราะห์ตามหลักปฏิบัตินิยม พบว่า ความดี ความชั่ว จะเกิดขึ้นได้เพราะการปฏิบัติของเราเอง 3) มีเป้าหมายอยู่ 3 ระดับ คือ 1) ระดับพื้นฐาน เป็นการปฏิบัติตามกรอบของศีล มีศีล 5 เพื่อความสงบสุขของสังคม 2) ระดับกลาง เป็นการปฏิบัติตนตามกรอบกรรมบถ 10 ด้วยการไม่คิดเบียดตนเองและผู้อื่นมีใจประกอบด้วยเมตตา 3) ระดับสูง เป็นการพัฒนาตนด้วยหลักปัญญา

คำสำคัญ: ประเพณี; บุญสงฆ์; ปรัชญา

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the philosophical concepts of the Boon Song Ku tradition; 2) to study the Boon Song Ku tradition at Ban Kluay Temple, Suan Chik Sub-district, Si Somdet District, Roi Et Province; 3) to analyze the Boon Song Ku tradition at Ban Kluay Temple. This study was carried out by the means of qualitative research by studying primary, and secondary sources and other relevant research papers. There was a group of 20 key informants. The obtained data were interpreted by descriptive analysis based on the inductive approach.

The research results revealed that:

1. The philosophical principles include the principles of Buddhist ethics, which judge actions as good, bad, appropriate, or inappropriate through a method based on karmic principles that emphasize intention. They also use a pragmatic approach, where goodness, badness, and various values arising for oneself and society through practical way.
2. The tradition of the "Boon Song Ku Wat Ban Kluay" festival reveals that this location houses the head of an ancient Buddha statue, believed to have been created during the Khmer era. The villagers hold the belief that it is a sacred object worthy of worship. This belief has been passed down through generations, leading to the establishment of an important tradition held during the Songkran festival every year.
3. The results of the analysis are as follows: 1) the values in the Boon Song Ku tradition are aimed at the consequences of human actions through various behaviors, divided into two categories: external values and intrinsic values. 2) The principles of Buddhist ethics include the principle of karmic determinism. Participating in the tradition with a benevolent and faithful intention results in positive karma. Analyzing according to prag-

matic principles reveals that goodness and badness arise from our own actions. 3) There are three levels of objectives: 1) the basic level involves adhering in the framework of the precepts, specifically the Five Precepts, to ensure social peace. 2) The intermediate level involves practicing of the Ten Wholesome Courses of Action, refraining from harming oneself and others, and cultivating a compassionate heart. 3) The advanced level involves self-development based on the principle of wisdom.

Keywords: tradition; Boonsong Ku; philosophical thought

1. บทนำ

มนุษย์เกิดขึ้นมาในโลกได้มีพัฒนาการมาโดยลำดับในยุคที่โลกยังไม่เจริญมนุษย์มีความกลัวต่อภัยธรรมชาติและมีความต้องการที่จะมีชีวิตรอดพ้นจากอันตรายต่างๆ ที่เกิดขึ้นเช่น ความร้อน ความหิวกระหายความหนาวเป็นต้นในสมัยโบราณมนุษย์ยังขาดมีสติปัญญาที่จะเข้าใจในปรากฏการณ์ต่างๆ ว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร และไม่มีใครสามารถอธิบายเหตุเกิดปรากฏการณ์เหล่านั้นได้ จึงคาดการณ์ว่าต้องมีผู้อยู่เบื้องหลังสิ่งที่เกิดขึ้น ดังนั้นจึงนำไปสู่การนับถือแม่น้ำภูเขาดินไม้พระจันทร์พระอาทิตย์เป็นต้น เพราะเชื่อสิ่งเหล่านี้เป็นผู้อยู่เบื้องหลังของปรากฏการณ์ต่างๆ และยังเชื่อว่าสิ่งต่างๆ ในโลกมีอำนาจมากมายที่สามารถดลบันดาลให้คุณให้โทษและเป็นต้นเหตุของการเกิดเหตุการณ์ต่างๆ ทั้งทางดีและทางร้ายได้เมื่อเกิดปรากฏการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นทำให้มนุษย์มีความสะดุ้งกลัวต่อภัยเหล่านั้นจึงนำไปสู่การบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ด้วยการบูชาบวงสรวงกราบไหว้เคารพจนกลายเป็นความเชื่อที่ฝังลึกอยู่ในจิตใจของมนุษย์ตลอดมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันแม้ว่าในปัจจุบันความรู้ทางวิทยาศาสตร์มีความเจริญก้าวหน้า และสามารถอธิบายปรากฏ

เหตุการณ์ต่างๆ เหล่านั้นได้ แต่ความเชื่อเรื่องภูตผีและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ ยังมีคงมีอยู่และฝังแน่นในจิตใจมนุษย์เสมอมาและหาวิธีการที่จะทำให้ตนเองปลอดภัยจากอันตรายเหล่านั้นจึงทำการกราบไหว้การบูชาเพื่อให้คุ้มครองป้องกันภัยให้ซึ่งการบูชานี้เกิดขึ้นเพราะความเชื่อมนุษย์ (สุวัฒน์ จันทร์จำนง, 2540, หน้า 7) เมื่อมีความเชื่อต่อสิ่งที่เข้าใจว่ามีอำนาจสูงสุดในการดลบันดาลจึงมีการบูชาด้วยเครื่องสักการะมีดอกไม้ธูปเทียนเป็นต้นและนอกจากนี้ความเชื่อดังกล่าวยังถูกถ่ายทอดสืบต่อกันมาจนกลายเป็นประเพณีที่มนุษย์ยึดถือเป็นวิถีปฏิบัติสืบทอดกันมาซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการบูชานี้ก็เพื่อความปลอดภัยในชีวิตเพื่อให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหล่านั้นมาปกป้องรักษาทำให้ตนปลอดภัยจากอันตรายต่างๆ และพิธีการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์นี้นำไปสู่ลัทธิความเชื่อที่มีความสัมพันธ์กับหลักศาสนา (พระอริยานุวัตร เหมอาจารย์เถระ, 2536, หน้า 5)

การบูชาเป็นหลักปฏิบัติที่สำคัญของทุกศาสนาที่สอนให้รู้จักการบูชากราบไหว้บุคคลที่ควรบูชาสิ่งต่างๆ ที่ควรบูชาเพื่อเป็นการให้รู้คุณค่าของบุคคลหรือสิ่งของที่เรากำลังเกี่ยวข้องด้วยเพื่อให้มองเห็นคุณค่าความดีความสำคัญและการปฏิบัติต่อบุคคล

หรือสิ่งนั้นตามความเหมาะสมได้ด้วยความจริงใจที่จะก่อให้เกิดแนวทางการปฏิบัติต่อกันในทางที่ดีของสังคมและสามารถที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ (พระมหาหวมวด สุกกธมโม, 2547) นอกจากนี้ การบูชายังเป็นหลักธรรมที่สำคัญในพระพุทธศาสนาที่สอนให้รู้จักบูชากราบไหว้บุคคลที่ควรบูชาสิ่งต่างๆ ที่ควรบูชาเพื่อเป็นการให้รู้คุณค่าสิ่งที่เราเกี่ยวข้องกับและปฏิบัติต่อสิ่งนั้นเหล่าตามความเหมาะสมด้วยความจริงใจจนกลายเป็นแนวทางการปฏิบัติที่ดีของสังคม

การบูชาปรากฏออกมาในรูปแบบของศาสนาต่างๆ เช่น พระพุทธศาสนา ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม ศาสนาฮินดู เป็นต้น แต่ละศาสนาจะมีข้อกำหนดการปฏิบัติที่จะนำไปสู่เป้าหมายสูงสุดของมนุษย์ทุกศาสนาล้วนกำหนดแนวทางปฏิบัติเพื่อให้ถึงจุดหมายของชีวิตด้วยการกำหนดหลักจริยธรรมและข้อพึงละเว้นทางความประพฤติจนกลายเป็นการจัดรูปแบบการดำเนินชีวิตที่ดี (พระมหากันต์ วทฒนวิโส (มโนวัฒน์), 2537, หน้า 9) ในเรื่องเดียวกันนี้พุทธจริยศาสตร์ที่มีรากฐานจากคำสอนในทางพระพุทธศาสนาและมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างออกไปเมื่อเทียบกับจริยศาสตร์ศาสนาอื่นๆ พุทธจริยศาสตร์จึงเป็นหลักเกณฑ์ทางจริยธรรมซึ่งพระพุทธเจ้าได้ทรงวางไว้เพื่อเป็นมาตรฐานความประพฤติของมนุษย์ตั้งแต่เบื้องต้นท่ามกลางและระดับสูงเพื่อให้มนุษย์ได้ดำเนินชีวิตอันดีงามตามอุดมคติเท่าที่มนุษย์จะเข้าถึงได้โดยมีเป้าหมายเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีสติปัญญามีความสุขอันสมบูรณ์ที่สุด (วศิน อินทสระ, 2549, หน้า 34) นอกจากนี้ ยังพบว่า

ลักษณะของพุทธจริยศาสตร์นั้นกว้างเกินกว่าที่จะจินตนาการแต่โดยความเป็นจริงแล้วพุทธจริยศาสตร์มีลักษณะเฉพาะของตนซึ่งโดยพื้นฐานทั่วไปที่มุ่งเน้นเรื่องความประพฤติของมนุษย์มากกว่าสิ่งอื่นเพราะจริยศาสตร์เป็นเรื่องที่ว่าด้วยการประพฤติปฏิบัติที่มีค่าในระดับโลกียะไม่ใช่ระดับปรมาตมเป็นสิ่งที่ปุถุชนจะต้องถือเป็นหลักปฏิบัติพื้นฐานแห่งคุณธรรมขั้นสูงอื่นๆ ต่อไป (เดือน คำดี, 2534, หน้า 143) หลักการสำคัญของพุทธจริยศาสตร์ได้แบ่งออกเป็น 3 ประการคือ เว้นจากการทำความชั่วทำความดีให้ถึงพร้อมและการทำจิตของตนให้ผ่องใส (พระมหาวิศักดิ์ เขยชมศรี, 2550, หน้า 6-8) ซึ่งหลักการดังกล่าวนี้ล้วนเป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์เป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองให้ก้าวไปสู่เป้าหมายสูงสุดของพุทธจริยศาสตร์

หลักการบูชาดังกล่าวมานี้มีความสอดคล้องกับวิถีวัฒนธรรมของคนอีสานซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากพระพุทธศาสนาที่ใช้เป็นพื้นฐานการประพฤติที่มีการถ่ายทอดสืบต่อกันจนกลายเป็นวัฒนธรรมและประเพณีของคนในสังคม (วรธณ สุวรรณโว, 2546) นอกจากนี้ การบูชาที่แฝงด้วยความเชื่อของบริบทสังคมที่ต่างกันเป็นเหตุการณ์ปฏิบัติต่อความเชื่อในรูปของการบูชาก็ต่างกันไปและในสภาพสังคมปัจจุบันการบูชาเริ่มเปลี่ยนไปจากเดิมแทนที่จะบูชาเหมือนสมัยก่อนซึ่งเมื่อก่อนที่มุ่งถึงการขอความเห็นอกเห็นใจแต่กลับเป็นการขอร้องอ้อนวอนให้ช่วยเหลือให้มีโชคลาภให้หายจากโรคไข้เจ็บมุงผลเพียงรอรอกินหารัยจากสิ่งที่ตนบูชาจึงเป็นผลที่ไม่สามารถเข้าถึงเนื้อแท้ของการ

บูชาได้ เพราะการบูชาที่ถูกต่อนั้นจะเป็นผลให้ผู้ที่กระทำการบูชามีความเจริญก้าวหน้าในชีวิตความก้าวหน้า ความเจริญความเป็นสุข เพราะผลของการบูชา นั่นเองถือว่า เป็นมงคล ที่จะทำให้การดำเนินชีวิตมีแต่ความเจริญรุ่งเรือง

แนวคิดเกี่ยวกับการบูชาดังกล่าวมาแล้วนั้น ได้มีความสอดคล้องกับการบูชาหลวงปู่ใหญ่วัดบ้านกล้วย ตำบลสวนจิก อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด ที่ถือว่าเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์เพราะมีเศียรพระพุทธรูปขนาดใหญ่สันนิษฐานว่าเป็นพระพุทธรูปปางยืนประทานพร ที่ประวัติความเป็นมาของบ้านกล้วย บ้านกล้วยตั้งขึ้นในปี พ.ศ.ใด ไม่มีใครทราบได้ พระพุทธรูปปางยืนประทานพรดังกล่าวเคยถูกโจรมาตัดเศียรเพื่อเอาทรัพย์สมบัติที่ถูกบรรจุไว้ในองค์พระแต่ไม่สามารถเอาไปได้จึงนำไปฝังไว้ข้างต้นไม้ใหญ่ แหล่งโบราณสถานแห่งนี้ยังไม่ได้มีผู้ใดทำการศึกษาค้นคว้า แต่เชื่อกันว่าเป็นแหล่งอารยธรรมที่เจริญรุ่งเรืองมาตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 12-16 ซึ่งอยู่ในช่วงนครจำปาสัก เมืองฟ้าแดดสงยาง ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 5 ของทุกปีจะมีประเพณีบุญสงกรานต์ เป็นพิธีสงกรานต์น้ำหลวงปู่วัดบ้านกล้วย ซึ่งประชาชนผู้ที่เลื่อมใสศรัทธาหลวงปู่บ้านกล้วยจะเดินทางมาสักการะสงกรานต์น้ำหลวงปู่จำนวนมาก ปัญหาที่พบเห็นในปัจจุบันพบว่า ความเชื่อและการปฏิบัติต่อการบูชา นั้นมีความเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เพราะมีความเชื่อและความเข้าใจไม่ตรงกันบางคนกราบไหว้สักการบูชาเพื่อขอพรบนบาน บางส่วนให้ตนประสบผลสำเร็จตามที่ขอ บางคนกราบไหว้สักการบูชาเพื่อเป็นการปฏิบัติบูชาด้วยการระลึกถึงพระพุทธรูปขององค์สมเด็จพระสัมมา

สัมพุทธเจ้าพระธรรมคุณคือคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและพระสังฆคุณคือพระอรหันต์ทั้งหลายที่ท่านเป็นผู้ประพฤติปฏิบัติชอบเหล่านั้น ดังนั้น การสักการบูชาและความเชื่อ ตลอดจนพิธีกรรมที่แสดงออกจึงมีความแตกต่างกันโดยสิ้นเชิงอันนำมา ซึ่งปัญหาว่าในฐานะที่เราเป็นชาวพุทธควรมีวิธีปฏิบัติอย่างไรเพื่อนำไปสู่การบูชาอย่างถูกต้อง

จากปัญหาที่กล่าวมาเบื้องต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำวิจัยเรื่อง วิเคราะห์ประเพณีบุญสงกรานต์วัดบ้านกล้วย ตำบลสวนจิก อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อศึกษาถึงวิธีการบูชาที่เกิดขึ้นว่ามีเป้าหมายของการบูชาที่แท้จริงคืออะไร พลังศรัทธาของประชาชนที่มีความเชื่อต่อการบูชา นี้ถูกต้องหรือเกิดคุณค่าอย่างไร และมีหลักพุทธจริยศาสตร์อะไรบ้างที่แฝงอยู่ในบุญประเพณีดังกล่าวนี้ที่ทำให้ประชาชนผู้มาร่วมได้รับประโยชน์และนำไปปฏิบัติเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตได้จริง รวมถึงการศึกษาถึงจุดมุ่งหมายที่แท้จริงของการบูชาว่าจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในมิติของคุณค่าแก่สังคมได้อย่างไร และการทำวิจัยครั้งนี้เมื่อเสร็จสมบูรณ์แล้วจะเป็นข้อมูลสารสนเทศแก่ผู้สนใจต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดทางปรัชญาในประเพณีบุญสงกรานต์
2. เพื่อศึกษาประเพณีบุญสงกรานต์วัดบ้านกล้วย ตำบลสวนจิก อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด

3. เพื่อวิเคราะห์ประเพณีบุญสงฆ์วัดบ้านกล้วย ตำบลสวนจิก อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีการศึกษาข้อมูลชั้นปฐมภูมิ ได้แก่ พระไตรปิฎกฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย รวมถึงข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก และข้อมูลชั้นทุติยภูมิ ได้แก่ เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงพรรณนาตามหลักอุปนัยวิธีโดยยึดวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นแนวทางการวิเคราะห์ โดยผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยไว้ดังนี้

1. การศึกษาเชิงเอกสาร (Documentary Study) ทำการศึกษา และรวบรวมข้อมูล จากเอกสารปฐมภูมิได้พระไตรปิฎก ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2539 และเอกสารทุติยภูมิได้แก่ รายงานการวิจัย รายงานการประชุม ภาพถ่าย และเอกสารแสดงความสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นถึงแนวคิด หลักการ ความเป็นมา รูปแบบ ความสัมพันธ์ กระบวนการสร้าง การใช้ตัวชี้ และแนวคิดเกี่ยวกับ ประเพณีบุญสงฆ์วัดบ้านกล้วย ตำบลสวนจิก อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด ดังนี้ 1) ศึกษา ค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และหลักฐานที่เกี่ยวข้องทั้งที่เป็นหนังสือ รายงานการวิจัย และเอกสารอื่นๆ โดยอาศัยแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับ ประเพณีบุญสงฆ์วัดบ้านกล้วย ตำบลสวนจิก อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อเป็นกรอบในการวิจัย 2) ทำการศึกษาถึงปัญหาเกี่ยวกับประเพณี

บุญสงฆ์วัดบ้านกล้วย ตำบลสวนจิก อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด 3) ทำการศึกษาถึงสาเหตุของปัญหาเกี่ยวกับประเพณีบุญสงฆ์วัดบ้านกล้วย ตำบลสวนจิก อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด 4) สรุปผลการศึกษาที่แสดงให้เห็นถึงแนวคิด หลักการ ความเป็นมา รูปแบบการประยุกต์ใช้ตัวชี้วัดความสำเร็จที่ใช้เป็นแนวคิดในการวิเคราะห์ถึงประเพณีบุญสงฆ์วัดบ้านกล้วย ตำบลสวนจิก อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด

2. การศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในภาคสนาม (Field Study) เพื่อทราบถึงแนวคิด หลักการ ความเป็นมา รูปแบบความสัมพันธ์ในประเพณีบุญสงฆ์วัดบ้านกล้วย ตำบลสวนจิก อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยมีขั้นตอนการศึกษาวิจัย ดังนี้ 1) ทำการศึกษาพื้นที่วิจัย ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่เพื่อการวิจัย ได้แก่ วัดบ้านกล้วย ตำบลสวนจิก อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด และผู้วิจัยเห็นว่าสถานที่ดังกล่าวมานี้จะเป็นสถานที่ที่เหมาะสม และเป็นสถานที่ที่เป็นประโยชน์ในการทำวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี 2) ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก การประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 30 รูป/คน โดยมีเกณฑ์ว่าบุคคลที่จะให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์นั้นจะต้องเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับ ประเพณีบุญสงฆ์วัดบ้านกล้วย ตำบลสวนจิก อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด มาอย่างต่อเนื่อง ไม่น้อยกว่า 5 ปีและผู้วิจัยเห็นว่า บุคคลดังกล่าวมานี้จะเป็นผู้ให้ข้อมูลที่เป็นจริง และเป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัยครั้งนี้ 3) ดำเนินการศึกษาวเคราะห์แนวคิด คติความเชื่อ และประเพณีบุญสงฆ์วัด

บ้านกล้วย ตำบลสวนจิก อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีเกี่ยวกับตัวชี้วัดความสำเร็จในลักษณะของการวิเคราะห์เชิงลึก โดยเน้นกระบวนการการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการศึกษาวิจัย 4) สรุป และนำเสนอผลการวิจัยที่ได้ทั้งจากการศึกษาในเชิงเอกสาร และภาคสนาม โดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามประเด็นที่สำคัญ คือแนวคิดหลักการ ความเป็นมา รูปแบบ ความสัมพันธ์กระบวนการพัฒนา การใช้ตัวชี้วัดความสำเร็จ และนำไปใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ประเพณีบุญสงฆ์วัดบ้านกล้วย ตำบลสวนจิก อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด 5) สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

4. สรุปผลการวิจัย

การทำวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ประเพณีบุญสงฆ์วัดบ้านกล้วย ตำบลสวนจิก อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลตามแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดไว้ ซึ่งมีผลการวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดทางปรัชญาในประเพณีบุญสงฆ์วัดบ้านกล้วย ตำบลสวนจิก อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด สรุปได้ว่า มีแนวคิดทางปรัชญาที่พบในประเพณีบุญสงฆ์เกี่ยวข้องกับพุทธจริยศาสตร์ ซึ่งเป็นหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาที่นำมาเป็นเครื่องตัดสินความดี ความชั่ว สิ่งควรทำ และสิ่งไม่ควรทำ ในแง่ของปัจเจกบุคคล และสังคม โดยมีเป้าหมาย คือ ความสงบสุข ซึ่งมีสาระสำคัญ 3 ประการ คือ การไม่ทำบาป การทำความดี การทำจิตให้บริสุทธิ์ และแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ระดับต้น ได้แก่ ศีล เป็นเครื่องมือพัฒนากาย วาจา ระดับกลาง

ได้แก่ ศีลกรรมบท 10 เป็นเครื่องมือพัฒนากาย วาจา ใจ และระดับสูง ได้แก่มรรคมงคล 8 เป็นเครื่องมือพัฒนากาย วาจา ใจ และพัฒนาปัญญา นอกจากนี้ ยังมีเกณฑ์การตัดสิน 2 ประการ คือ การกระทำที่ตัดสินว่าดีหรือชั่ว ถูกหรือผิด ให้ใช้หลักกุศลธรรมและอกุศลธรรมที่มีอยู่ในจิตของบุคคลในขณะกระทำเป็นเครื่องตัดสิน นี่คือเกณฑ์หลัก และเกณฑ์รองจะพิจารณาจากผลที่เป็นประโยชน์ และไม่เป็นประโยชน์แก่ตนและสังคมเป็นหลักซึ่งมีวิธีการ แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) วิธีการแบบกรรมนิยม ซึ่งวิธีการนี้เป็นการเน้นผลของการกระทำของปัจเจกบุคคลผ่านเจตนา ซึ่งหลักเจตนาที่ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องตัดสินการกระทำดีหรือชั่วของปัจเจกบุคคล นอกจากนี้ ยังถูกนำมาใช้เป็นเครื่องวัดระดับกิเลสของปัจเจกบุคคลด้วยวิธีการของกรรมนิยมจะมุ่งเน้นไปที่เจตนาในการกระทำซึ่งจะส่งผลต่อการกระทำเป็นสำคัญ เพราะความดีหรือชั่วไม่ได้ขึ้นอยู่กับชาติกำเนิด หรือการอ่อนวอนเช่นสรวงบูชาเทพเจ้าแต่อย่างใด ทั้งหมดจะขึ้นอยู่กับเจตนาในการกระทำของปัจเจกบุคคลทั้งสิ้น เพราะการกระทำของปัจเจกบุคคลจะมีผลในมิติของจริยธรรมที่ไม่สามารถกลับไปแก้ไขได้อีก เพราะเมื่อปัจเจกบุคคลได้กระทำความผิดอันใดไว้ก็จะได้รับผลของกรรมอันนั้นต่างแต่จะช้าหรือเร็วเท่านั้น และ 2) วิธีการแบบปฏิบัตินิยม เป็นวิธีการปฏิบัติตนเพื่อพัฒนาความเป็นมนุษย์ให้สมบูรณ์ด้วยการมีมนุษยธรรม และเป็นการเพิ่มคุณค่าทางจริยธรรมที่ทำให้เกิดประโยชน์สุขแก่ตนเองและบุคคลอื่น หลักพุทธจริยศาสตร์ที่ถูกนำมาใช้เพื่อเป็นวิธีการปฏิบัติ ได้แก่ ศีล กุศลกรรมบท และ

มรรคมีองค์ 8 ซึ่งเป็นไปเพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมตั้งแต่ระดับต้น ระดับกลาง และระดับสูง เพราะพุทธจริยศาสตร์เห็นว่าความดีหรือชั่ว และการพัฒนาคุณค่าทางจริยศาสตร์จะต้องผ่านวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้อง จึงจะทำให้เกิดผลดีตามความมุ่งหมายได้ ซึ่งเป็นวิธีการของพุทธจริยศาสตร์แบบปฏิบัตินิยม

จะเห็นได้ว่า แนวคิดทางปรัชญาที่แฝงอยู่ในประเพณีบุญสงฆ์วัดบ้านกล้วย ตำบลสวนจิก อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด แม้ว่าจะดูเหมือนเป็นบุญประเพณีที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาตามคติความเชื่อที่มีต่อความศักดิ์สิทธิ์ของพระพุทธรูปที่ประดิษฐานอยู่ในกุฏิในมิตินิยามของวิญญูญาณนิยม แต่เมื่อวิเคราะห์เชิงเหตุผลจะพบว่า มีหลักปรัชญาที่แฝงอยู่ในประเพณีบุญสงฆ์วัดบ้านกล้วยคือหลักพุทธจริยศาสตร์ในลักษณะที่เป็นกรรมนิยมที่มีเจตนาเป็นเกณฑ์ตัดสินของการกระทำเพราะการไปร่วมประเพณีดังกล่าวทุกคนไปร่วมด้วยกุศลเจตนาด้วยการปฏิบัติ บุญกิริยาวัตถุ 3 ได้แก่ ทานมัย ศีลมัย ภาวนามัย ที่ชาวบ้านผู้ที่ได้เข้าร่วมพิธีประเพณีบุญสงฆ์วัดบ้านกล้วยได้ถือปฏิบัติเพื่อให้เกิดประโยชน์และคุณค่าแก่ตนและสังคมในลักษณะที่เป็นวิธีปฏิบัตินิยม

2. ประเพณีบุญสงฆ์วัดบ้านกล้วย ตำบลสวนจิก อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า วัดบ้านกล้วยเป็นสถานที่ประดิษฐานเศียรพระพุทธรูปที่มีตำนานการสร้างมาในยุคของขอม และแสดงอิทธิปาฏิหาริย์หลายครั้ง เช่น ในปี พ.ศ. 2426 ชาวบ้านได้พยายามสร้างพระพุทธรูปปางสมาธิโดยนำเอาเศียรของพระเจ้าใหญ่ประทับแทนแต่พอสร้างได้ไม่นานก็ถูกฟ้าผ่าองค์พระแตก

แต่เศียรพระไม่เป็นอะไร ชาวบ้านจึงไม่กล้าที่จะสร้างองค์พระขึ้นอีก คงเหลือแค่เศียร ชาวบ้านจึงให้ความศรัทธา และเชื่อว่าพระพุทธรูปมีความศักดิ์สิทธิ์ หากผู้ใดมีความเดือดร้อนเกี่ยวกับสิ่งของสูญหายจะต้องมาบนบานเพื่อให้ได้คืน หากมีการเดินทางก็ขอให้เดินทางไปมาให้ปลอดภัยทำให้มีความมั่นใจในการเดินทาง หากจะไปสอบบรรจุหรือหางานที่ก็มาบน ผลที่ได้รับคือได้รับความสำเร็จเป็นส่วนใหญ่ จึงได้มีความศรัทธามากขึ้นจนทำให้ถิ่นอื่นได้ทราบก็มาบนมาขอพรบ้าง และในช่วงการแก้บนหรือปวงกายมักนิยมมาทำในวันสร้างคู่ คือ ในวันเพ็ญเดือน 5 จึงได้ถือปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งประเพณีบุญสงฆ์วัดบ้านกล้วยนี้ได้สร้างข้อสงสัยในหลายประเด็นคือ การบูชาที่เกิดขึ้นในประเพณีสงฆ์วัดบ้านกล้วยมีเป้าหมายที่เป็นคุณค่าแท้คืออะไร พลังศรัทธาที่ประชาชนมีต่อการบูชาในประเพณีสงฆ์วัดบ้านกล้วยมีความถูกต้องตามหลักพุทธศาสนาหรือไม่ มีหลักพุทธจริยศาสตร์อะไรที่แฝงอยู่ในประเพณีดังกล่าวนี้ที่สามารถนำไปใช้เพื่อทำให้เกิดคุณที่แท้จริงแก่ตนเองและสังคมได้ ข้อสงสัยเหล่านี้นำไปสู่กระบวนการวิเคราะห์ต่อไป

3. วิเคราะห์ประเพณีบุญสงฆ์วัดบ้านกล้วย ตำบลสวนจิก อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด มีผลการวิเคราะห์ ดังนี้

3.1 คุณค่าในประเพณีบุญสงฆ์วัดบ้านกล้วย ตำบลสวนจิก อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า คุณค่าในประเพณีบุญสงฆ์วัดบ้านกล้วยมีเป้าหมายมุ่งเน้นไปที่ผลของการกระทำของปัจเจกบุคคลที่แสดงผ่านพฤติกรรมซึ่งเป็นคุณค่าทางจริยศาสตร์ที่ให้น้ำหนักกับพฤติกรรมที่มนุษย์

แสดงออกโดยมีคำพูดที่ใช้แสดงแทนคุณค่า คือ ดี ชั่ว ถูก ผิด ควร ไม่ควร แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) คุณค่านอกตัว เป็นคุณค่าที่เกิดจากการกระทำที่สามารถนำไปสู่สิ่งอื่นๆ ได้อีก เช่น ประเพณีบุญสงกรานต์ที่จัดขึ้นจะนำไปสู่ความสามัคคีของชุมชน เป็นต้น 2) คุณค่าในตัวเอง หมายถึง การได้เข้าไปร่วมประเพณีดังกล่าวจะสร้างพลังศรัทธา และความดีงามในส่วนที่เป็นปัจเจกบุคคลด้วยนำข้อคิดที่ได้จากการเข้าร่วมประเพณีนี้ไปเป็นหลักการในการดำเนินชีวิต

3.2 หลักพุทธจริยศาสตร์ พบว่า หลักพุทธจริยศาสตร์เป็นหลักความประพฤติของมนุษย์ในเชิงอุดมคติที่จะทำให้การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข และถูกใช้เป็นเครื่องตัดสินความดี ความชั่ว สิ่งควรทำ และสิ่งไม่ควรทำของมนุษย์ มีสาระสำคัญ 3 ประการ คือ การไม่ทำบาป การทำความดี การทำจิตให้บริสุทธิ์ และแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ระดับต้น ได้แก่ ศีล เป็นเครื่องมือพัฒนากาย วาจา ระดับกลาง ได้แก่ ศีลกรรมบถ 10 เป็นเครื่องมือพัฒนากาย วาจา ใจ และระดับสูง ได้แก่ มรรคมีองค์ 8 เป็นเครื่องมือพัฒนากาย วาจา ใจ และพัฒนาปัญญา ซึ่งเมื่อวิเคราะห์ประเพณีบุญสงกรานต์ตามหลักกรรมนิยม จะพบว่า การได้เข้าร่วมประเพณีดังกล่าวนี้จะเข้าไปร่วมด้วยพลังศรัทธาที่เป็นกุศลเจตนา ดังนั้นเพราะกุศลเจตนาเป็นเหตุเริ่มต้น ผลที่เกิดผลเป็นกุศลกรรม แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าจิตประกอบด้วยอกุศลเจตนา ผลที่เกิดขึ้นก็เป็นอกุศลกรรม และเมื่อวิเคราะห์ตามหลักปฏิบัตินิยม จะพบว่า ความดี ความชั่ว จะเกิดขึ้นได้เพราะการปฏิบัติของเราเอง ถ้าเรานำหลักพุทธจริยศาสตร์

มี ศีล เป็นต้นไปเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตก็จะส่งผลต่อความผาสุกของชีวิต ดังนั้น หลักพุทธจริยศาสตร์ที่พบจึงเป็นวิธีการที่จะนำไปใช้เพื่อพัฒนาความเป็นมนุษย์ให้สมบูรณ์ด้วยวิธีแบบกรรมนิยมและวิธีการแบบปฏิบัตินิยม

3.3 เป้าหมายของประเพณีบุญสงกรานต์วัดบ้านกล้วย ตำบลสวนจิก อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า มีเป้าหมายอยู่ 3 ระดับ ซึ่งมีความสอดคล้องกับหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ดังนี้ 1) เป้าหมายระดับพื้นฐาน เป็นการปฏิบัติตามกรอบของศีล มี ศีล 5 เป็นต้น เป้าหมายในระดับนี้เป็นความสงบสุขของสังคม หรือเป็นสังคมสวัสดิการที่มีความเกื้อกูลพึ่งพาอาศัยกันได้ด้วยความรักที่เป็นความสุขในระดับโลกิยะที่เห็นได้ในโลกปัจจุบัน และมีเทวโลกเป็นที่สุด 2) เป้าหมายระดับกลาง เป็นการปฏิบัติตนตามกรอบของศีลกรรมบถ 10 ด้วยการฝึกตนให้มีความแน่วแน่มั่นด้วยพลังสมาธิด้วยการไม่คิดเบียดตนเองและผู้อื่นมีใจประกอบด้วยเมตตาธรรม เป้าหมายระดับกลางจึงมีพรหมโลก 20 ชั้นเป็นเป้าหมาย เพราะอานิสงส์ของการบำเพ็ญสมาธิจนได้ฌานสมาบัติขั้นแรก และ 3) เป้าหมายระดับสูง เป็นการพัฒนาปัญญาที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการรักษาศีลให้บริสุทธิ์ และการมีศีลบริสุทธิ์ทำให้เกิดสมาธิด้วยการมีสติในการระวังจิตไม่ให้ตกไปในฝ่ายอกุศล จากอานิสงส์ของสมาธิจิตจะทำให้ได้ฌานสมาบัติแล้วจะบังเกิดในชั้นพรหม 20 ชั้น ตามพลังของฌานที่ตนได้ในเป้าหมายระดับสูงนั้นจะเป็นการพัฒนาปัญญาด้วยการยกจิตขึ้นสู่วิปัสสนาพิจารณาสภาวต่างๆ ตามกฎไตรลักษณ์ และพัฒนาสติให้ดำรงอยู่ในสติ

ปฏิฐาน 4 อย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีเป้าหมายสูงคือ พระนิพพาน

5. อภิปรายผลการวิจัย

การทำวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ประเพณี บุญสร้างกุศลบ้านกล้วย ตำบลสวนจิก อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลตามแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดไว้และผู้วิจัยได้พบประเด็นที่น่าสนใจหลายประเด็นจึงนำประเด็นเหล่านั้นมาเพื่อการอภิปรายผล ดังนี้

1. แนวคิดปรัชญาที่พบในประเพณีบุญสร้างกุศลบ้านกล้วย ตำบลสวนจิก อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับคติความเชื่อ พลังอำนาจลึกลับที่ให้คุณให้โทษแก่มนุษย์ได้นอกจากนี้ยังพบแนวคิดทางพุทธจริยศาสตร์ ได้แก่ บุญกิริยาวัตถุที่ปรากฏในประเพณีดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับสรณา อนุสรณ์ทรงกูร (2549, หน้า 54) ได้ทำวิจัยเรื่อง บทบาทของพระพุทธศาสนาต่อวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวและกวยกรณีศึกษาตำบลหนองฮะและตำบลเสม็ด อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ พบว่า พระพุทธศาสนาได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อความเชื่อของชาวลาวบ้านค้อและชาวไทยกวยบ้านหนองม้าใน 2 ประเภท คือ (1) บทบาทของพระพุทธศาสนาที่มีต่อความเชื่อโดยตรง ได้แก่ เชื่อในกฎแห่งกรรม นรกสวรรค์ บุญบาป การทำบุญให้ทาน และการรักษาศีล (2) บทบาทของพระพุทธศาสนาที่มีต่อความเชื่อโดยอ้อม เมื่อมีพิธีกรรมความเชื่อใดเกิดขึ้น จะต้องนำพิธีกรรมของพระพุทธศาสนา

เข้าไปเกี่ยวข้องเสมอเป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับจรัสลีลา และคณะ (2563, หน้า 133-149) ได้ทำวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์คติความเชื่อในการอนุรักษ์ป่าชุมชนของคนอีสาน พบว่า คติความเชื่อทำให้เกิดวิถีปฏิบัติที่ต้งผ่านพิธีกรรมอย่างเหมาะสม และมีการประยุกต์พิธีกรรมให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตในปัจจุบัน ในมิตินิยามวิทยา มุ่งองค์ความรู้ที่ถูกสั่งสมไว้ในลักษณะที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่แฝงอยู่ในพิธีกรรม และถูกเปิดเผยโดยปราชญ์ชาวบ้าน และในมิติพุทธจริยศาสตร์ ทำให้คนในชุมชนนำคติความเชื่อที่ถูกเปิดเผยแล้วนำไปสู่วิธีการปฏิบัติตน เช่น การแสดงความกตัญญูรู้คุณของปาก่อให้เกิดประเพณีการบวชต้นไม้ ธนาคารต้นไม้ และธนาการข้าว มีการเกื้อกูลกันเป็นชุมชนแห่งการพึ่งพาที่มีคติความเชื่อดังกล่าวเป็นฐานคิด

2. ประเพณีบุญสร้างกุศลบ้านกล้วย ตำบลสวนจิก อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นบุญประเพณีที่จัดขึ้นเพื่อบูชาคุณที่มีเศียรพระพุทธรูปโบราณประดิษฐานอยู่ซึ่งมีเรื่องราวในเชิงปาฏิหาริย์และทรงอิทธิฤทธิ์สามารถให้คุณให้โทษแก่มนุษย์ได้จนทำให้ชาวบ้านได้ทำการสักการบูชาจนเกิดเป็นประเพณีที่ดีมีคุณค่าแก่ชุมชนจนถึงปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับพระมหาประสพฤกษ์ จารูวาท (รัตนรงค์) (2550) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์แนวความคิดเรื่องการบูชาในพระพุทธศาสนา พบว่า การบูชาเป็นหลักธรรมสำคัญประการหนึ่ง ที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า เป็นมงคลอันสูงสุด พื้นฐานของการบูชาเกิดจากมนุษย์เห็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติเชื่อว่าเป็นอำนาจของสิ่งที่มองไม่เห็น จึงเกิดกลัวภัย หวังความปลอดภัย

ในชีวิตจึงทำการอ้อนวอนบูชา แต่คำว่าศรัทธา คือ ความเชื่อ ความเลื่อมใส เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ มีการบูชา แต่ความเชื่อนั้นต้องอาศัยปัญญาเป็น เครื่องกำกับ และซึ่งสอดคล้องกับพระมหาสมจินต์ สมมาปัญญา (2547) ได้ทำวิจัยเรื่อง พระธาตุและ พระบรมสารีริกธาตุกับคนไทย พบว่า คำว่า "พระธาตุ" มีความหมายเหมือนกับคำว่า "ธาตุ" แต่ มีข้อพิเศษออกไปก็คือเป็นส่วนต่างๆ ของร่างกาย คนที่บรรลุธรรม มีจิตใจบริสุทธิ์ หมดกิเลสเป็น พระอรหันต์ซึ่งเหลือจากการถูกเผา บางครั้งเรียกว่า "พระอรหันตธาตุ" ส่วนคำว่า "พระบรมสารีริกธาตุ" หมายถึง กระดูกของพระพุทธเจ้า เป็นต้น

3. ประเพณีบุญสงฆ์วัดบ้านกล้วย ตำบล สวนจิก อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด ได้มี แนวคิดพุทธจริยศาสตร์ที่ว่าด้วยหลักความประพฤติ และเกณฑ์การตัดสินการกระทำของมนุษย์แฝงอยู่ ในประเพณีบุญสงฆ์วัดบ้านกล้วย แนวคิดคิดเกี่ยวกับกรรม นิยม และปฏิบัตินิยม ที่กล่าวถึงหลักเจตนาเป็น เครื่องกำหนดผลของการกระทำ ซึ่งสอดคล้องกับ พระมหานพต สิริธโร (สิงห์) (2561) ได้ทำวิจัย เรื่อง การศึกษาความเชื่อและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้อง การบูชาพระธาตุโพธิ์ทองที่มีอิทธิพลต่อชุมชน ตำบลหนองนาคำ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี พบว่า ชาวพุทธจะต้องเชื่อและนับถือพระรัตนตรัย คือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ อย่างมั่นคง และ จะต้องเชื่อใน 4 เรื่องหลัก คือ 1) เชื่อเรื่องกรรม คือ การกระทำ 2) เชื่อเรื่องผลของกรรม 3) เชื่อใครทำ ใครได้ 4) เชื่อการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า และ อิทธิพลที่มีต่อความเชื่อเรื่องกรรม บุญ-บาป

อิทธิพลที่มีต่อความเชื่อเรื่องนรก-สวรรค์ อิทธิพลที่มีต่อความเชื่อเรื่องสังคม-เศรษฐกิจ-ชุมชนทำให้ ชุมชนมีศีลธรรมมากขึ้น มีความเกรงกลัวต่อบาป และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป็นต้น

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป

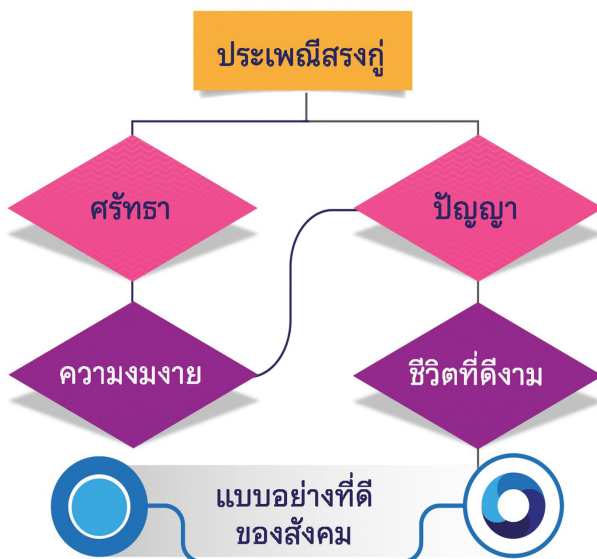
1.1 ควรทำวิจัยเกี่ยวกับการจัดการ คติความเชื่อที่มีอยู่ในพิธีกรรมและประเพณีการสงฆ์ กู้ด้วยทฤษฎีอภิปรัชญา

1.2 ควรทำวิจัยเกี่ยวกับการจัดการ องค์ความรู้ที่มีอยู่ในพิธีกรรมและประเพณีในการ การสงฆ์ด้วยทฤษฎีญาณวิทยา

1.3 ควรทำวิจัยเกี่ยวกับการประกอบ พิธีกรรมและประเพณีของชุมชนที่นำไปสู่ความ ยั่งยืนของชุมชนด้วยทฤษฎีจริยศาสตร์

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

การทำวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ประเพณี บุญสงฆ์วัดบ้านกล้วย ตำบลสวนจิก อำเภอศรี สมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด ทำให้ได้องค์ความรู้ว่า การเข้าร่วมบุญประเพณีต่างๆ เกิดขึ้นเพราะจิต ที่ประกอบด้วยศรัทธาหรือความเชื่อของ บังคับบุคคล แต่ความศรัทธาที่ไม่ประกอบด้วย ปัญญาจะนำไปสู่ความมกมายเพราะศรัทธากับ ความมกมายมักจะมาคู่กันเสมอ ดังนั้นผู้เข้าร่วม พิธีกรรมจะต้องเข้าร่วมพิธีกรรมอย่างมีปัญญา เพื่อสร้างแบบอย่างที่ดีก่อนุชนรุ่นหลังที่จะนำไป แนวปฏิบัติอย่างถูกต้อง ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- จรัส ลีกา และคณะ. (2563). การวิเคราะห์ทัศนคติความเชื่อในการอนุรักษ์ป่าชุมชนของคนอีสาน. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์*, 7(2), 133-149.
- เดือน คำดี. (2534). *พุทธปรัชญา*. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรินติ้งเฮาส์.
- พระมหากันต์ วฑฒณวิโส (มโนวัฒน์). (2537). การศึกษาเปรียบเทียบแนวความคิดเรื่องเกณฑ์การตัดสินทางจริยธรรมในจริยศาสตร์ของค่าน้ำกับในพุทธจริยศาสตร์ตามทรรศนะของพระเทพเวที (ป.อ. ปยุตโต). (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหานพต สิริธโร (สิงหน). (2561). การศึกษาความเชื่อและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบูชาพระธาตุโพธิ์ทองที่มีอิทธิพลต่อชุมชน ตำบลหนองน้ำคำ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาประสพฤกษ์ จารุวาท (รัตนยงค์). (2550). การศึกษาเชิงวิเคราะห์แนวความคิดเรื่องการศึกษาในพระพุทธศาสนา. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระมหาวิศักดิ์ เขยชมศรี. (2550). *การศึกษาเชิงวิเคราะห์หลักจริยศาสตร์ของพุทธปรัชญาเถรวาทในคัมภีร์ธรรมบท*. (การศึกษาอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พระมหาสมจินต์ สมมาปญโญ. (2547). *พระธาตุและพระบรมสารีริกธาตุกับคนไทย*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาหวมวด สุกกธมโม. (2547). *การศึกษาวิเคราะห์แนวความคิดเรื่องความเคารพในพระพุทธศาสนา*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระอริยานุวัตร เขมาจารีเถระ. (2536). *คติความเชื่อของชาวอีสาน*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วศิน อินทสระ. (2549). *พุทธจริยศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ธรรมดา.
- สรณา อนุสรณ์ทรงกูร. (2549). *บทบาทของพระพุทธศาสนาต่อวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวและกวยกรณีศึกษาตำบลหนองฮะและตำบลเสม็ด อำเภอสำโรงตาบาก จังหวัดสุรินทร์*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- สุวรรณ สุวรรณโว. (2546). *พื้นฐานความเชื่อของสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.
- สุวัฒน์ จันทร์จำนง. (2540). *ความเชื่อของมนุษย์เกี่ยวกับปรัชญาศาสนา*. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.

